

**Merja Mäkisalo-Ropponen sd ym.**

## **Lakialoite laiksi vanhusasiavaltuutetusta**

**Eduskunnalle**

Tässä lakialoitteessa ehdotetaan säädettäväksi laki vanhusasiavaltuutetusta ikäihmisten aseman ja oikeuksien vahvistamiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa.

Vanhusasiavaltuutettu toimisi yhteistyössä muiden viranomaisten, asiantuntijoiden ja muiden vanhusten asemaa ja oikeuksia edistävien toimijoiden, kuten järjestöjen, kanssa.

Vanhusasiavaltuutettu tekisi esimerkiksi vanhusten asemaa ja yhteiskunnassa esiintyviä epäkoh-  
tia koskevia aloitteita. Muina vaikuttamiskeinoina valtuutettu käyttäisi suosituksia, ohjeita ja  
neuvoja. Vanhusasiavaltuutetun toimea voi verrata jo olemassa olevaan lapsiasiainvaltuutetun  
toimeen. Vanhusasiavaltuutettu olisi toimissaan riippumaton, ja hänellä olisi käytettävissään  
asiantuntijoita eri hallinnonaloilta. Valtuutetulla olisi oma toimisto. Vanhusasiavaltuutettu ja  
vanhusasiavaltuutetun toimisto toimisivat sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä.

Vanhusasiavaltuutetun lisäksi toimistossa olisi tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamie-  
hiä ja muuta henkilökuntaa, jotta vanhusasiavaltuutettu pystyisi toimimaan aktiivisesti vanhus-  
ten parhaaksi.

Valtuutetun tueksi perustettaisiin laaja-alainen erilaista asiantuntemusta edustava neuvottelukun-  
ta, jossa myös kansalaisjärjestöillä olisi vahva edustus.

Nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa tarvitaan riippumatonta tahoja, joka edistää ikäihmisten pa-  
rempaa elämää ja oikeuksien toteutumista. Ikääntyvässä Suomessa myös muistisairaiden määrä  
kasvaa ja heidän oikeuksiensa toteutumisen valvontaan on syytä panostaa nykyistä enemmän.  
Useissa selvityksissä ja tutkimuksissa on tullut esiin myös ikäihmisiin kohdistuvaa epäasiallista  
kohtelua — jopa kaltoinkohtelua. Asian ovat nostaneet esille niin sosiaali- ja terveysalaa valvova  
Valvira kuin ammattiliitotkin. Kuulemme myös jatkuvasti erilaisia tarinoita, jotka herättävät kes-  
kustelua ikäihmisten asemasta yhteiskunnassa. Paljon apua tarvitsevien ikäihmisten mahdolli-  
suudet vaikuttaa jopa omiin asioihinsa ovat usein rajalliset.

Ikäihmisten äänen tulisi kuulua nykyistä enemmän myös yhteiskunnallisessa keskustelussa, esi-  
merkiksi erilaisia palveluja suunniteltaessa. Tällä hetkellä moni ikäihminen kokee, ettei hänen  
elämäkokemustaan, tietojaan ja osaamistaan hyödynnetä yhteiskunnassa.

## Lakialoite LA 10/2017 vp

Kyse on ihmisarvon kunnioittamisesta sekä oikeudesta hyvään elämään ja osallisuuteen kaiken ikäisenä ja kuntoisena.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:*

### **Laki**

#### **vanhusasiavaltuutetusta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

#### 1 §

##### *Toimiala*

Ikääntyneiden aseman ja oikeuksien huomioon ottamisen varmistamiseksi lainsäädännössä ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa on sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyössä vanhusasiavaltuutettu.

Vanhusasiavaltuutettu on toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton.

Vanhusasiavaltuutetun kelpoisuusvaatimuksista ja nimittämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

#### 2 §

##### *Tehtävät*

Vanhusasiavaltuutetun tehtävänä on yhteistyössä muiden viranomaisten sekä toimialansa järjestöjen ja vastaavien muiden toimijoiden kanssa edistää ikääntyneen väestön edun ja oikeuksien toteutumista.

Tehtävässään vanhusasiavaltuutetun tulee:

- 1) arvioida ikääntyneen väestön edun ja oikeuksien toteutumista ja seurata heidän elinolosuhteitaan;
- 2) seurata lainsäädäntöä ja yhteiskunnallista päätöksentekoa sekä arvioida niiden vaikutuksia ikääntyneen väestön hyvinvointiin;
- 3) aloittein, neuvoin ja ohjein kehittää yhteiskunnallista päätöksentekoa ikääntyneitä väestöä koskevissa asioissa ja edistää ikääntyneiden edun toteutumista yhteiskunnassa;
- 4) pitää yhteyksiä ikääntyneeseen väestöön ja välittää heiltä saamaansa tietoa päätöksentekoon;
- 5) kehittää yhteistyömuotoja eri toimijoiden välille; sekä
- 6) välittää ikääntyneitä väestöä koskevaa tietoa ikääntyneille, heidän parissaan työskenteleville, viranomaisille sekä muulle väestölle.

## Lakialoite LA 10/2017 vp

### 3 §

#### *Toimintakertomus ja toimintasuunnitelma*

Vanhusasiavaltuutetun on vuosittain annettava valtioneuvostolle kertomus toimialaltaan sekä laadittava toimintasuunnitelma. Toimintakertomuksesta ja toimintasuunnitelmasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

### 4 §

#### *Neuvottelukunta*

Ikääntyneen väestön aseman ja oikeuksien sekä niitä koskevan viranomaisten yhteistyön edistämistä varten vanhusasiavaltuutetun apuna toimii neuvottelukunta, jonka asettamisesta ja kokoonpanosta, tehtävistä sekä työskentelystä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

### 5 §

#### *Toimisto*

Vanhusasiavaltuutetulla on toimisto. Toimistossa on talousarvion rajoissa tarpeellinen määrä esittelijöinä toimivia virkamiehiä ja muuta henkilökuntaa.

### 6 §

#### *Oikeus saada tietoja*

Vanhusasiavaltuutetulla on oikeus saada muilta viranomaisilta maksutta tehtäviensä hoidon kannalta tarpeellisia tietoja, jollei salassapitosäännöksistä muuta johdu.

### 7 §

#### *Tarkemmat säännökset*

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa valtioneuvostonasetuksella.

### 8 §

#### *Voimaantulo*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2017.  
Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

## Lakialoite LA 10/2017 vp

Helsingissä 3.3.2017

Merja Mäkisalo-Ropponen sd  
Eeva-Johanna Eloranta sd  
Johanna Karimäki vihr  
Tytti Tuppurainen sd  
Antti Rinne sd  
Tuula Haatainen sd  
Katja Taimela sd  
Pia Viitanen sd  
Joonas Räsänen sd  
Jukka Gustafsson sd  
Anneli Kiljunen sd  
Sirpa Paatero sd  
Riitta Myller sd  
Erkki Tuomioja sd  
Ilkka Kantola sd  
Sanna Marin sd  
Susanna Huovinen sd  
Satu Taavitsainen sd  
Krista Kiuru sd  
Maria Guzenina sd  
Maarit Feldt-Ranta sd  
Matti Semi vas  
Lauri Ihalainen sd  
Johanna Ojala-Niemelä sd  
Krista Mikkonen vihr  
Outi Alanko-Kahiluoto vihr